

Міністерство освіти та науки України
Чорноморський національний університет імені Петра Могили

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Расові теорії та расові дискурси в історіографії США
(XIX – початок XX ст.)»

Ступінь освіти	Третій (освітньо-науковий)
Спеціальність	В9 Історія та археологія
Кількість кредитів	3 кредити ЄКТС (90 годин)
Заняття	Лекції – 10 годин Семінари – 20 годин
Мова викладання:	українська
Кафедра, що викладає	історії
Викладач	Левченко Лариса Леонідівна доктор історичних наук професор Персональна сторінка: https://chmnu.edu.ua/levchenko-larisa-leonidivna/ E-mail: loralewch@gmail.com

1. Анотація до курсу

Дисципліна «Расові теорії та расові дискурси в історіографії США (XIX – початок XX ст.)» спрямована на поглиблене вивчення процесу формування, поширення та трансформації расових теорій і расових дискурсів в американській історіографії другої половини XIX – початку XX століття в контексті розвитку історичної науки, суспільно-політичних умов і інтелектуальних течій епохи. Курс орієнтований на аналіз наукових концепцій, історіографічних наративів і методологічних підходів, що відображали уявлення про расу, етнічність та ієрархію соціальних груп у працях американських істориків, антропологів і суспільних мислителів зазначеного періоду.

Предметом вивчення дисципліни є расові теорії, ідеологічні конструкції та наукові дискурси, репрезентовані в американській історіографії XIX – початку XX століття, а також їхній вплив на інтерпретацію ключових подій і процесів історії США (рабство, Громадянська війна, Реконструкція, формування національної ідентичності). Особлива увага приділяється виявленню взаємозв'язку між історичною наукою, соціальним контекстом і домінантними

інтелектуальними парадигмами, зокрема соціальним дарвінізмом, біологічним детермінізмом і ранніми формами критики расових концепцій.

Опанування дисципліни сприяє розвитку у здобувачів вищої освіти навичок критичного аналізу історіографії, інтерпретації наукових текстів з урахуванням їхнього ідеологічного й соціокультурного підґрунтя, а також формуванню методологічно виваженого підходу до дослідження проблем раси та расизму в історичній науці.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти поглиблених знань про еволюцію расових теорій і расових дискурсів в американській історіографії XIX – початку XX ст., а також розвиток навичок критичного аналізу наукових наративів, методологічних підходів і соціокультурних чинників, що впливали на формування уявлень про расу в історичній науці США.

Завдання дисципліни:

- проаналізувати становлення расових теорій у західній науковій думці;
- охарактеризувати основні напрями американської історіографії XIX – початку XX ст. у контексті расових дискурсів;
- дослідити вплив соціального дарвінізму, позитивізму та біологічного детермінізму на історичну науку США;
- розкрити взаємозв'язок між історіографією, суспільно-політичним контекстом і расовою ідеологією;
- сформувати навички роботи з історіографічними джерелами та науковою літературою.

3. Результати навчання:

У результаті вивчення дисципліни здобувач повинен продемонструвати здатність:

- критично аналізувати расові теорії та концепції в історичній науці США;
- інтерпретувати історіографічні тексти з урахуванням їхнього ідеологічного та соціокультурного контексту;
- застосовувати міждисциплінарні підходи (інтелектуальна історія, історія науки, культурна історія);
- виявляти наукові упередження та ідеологічні конструкти в історичних наративах;
- аргументовано презентувати результати власних досліджень у фаховому середовищі.

4. Зміст дисципліни (перелік основних тем):

Тема 1. Поняття раси та расових теорій у західній науковій традиції. Формування расових концепцій у XVIII–XIX ст. Біологічний та культурний підходи.

Тема 2. Соціальний дарвінізм і його вплив на американську історичну думку. Ідеї еволюції, прогресу та ієрархії рас у наукових працях.

Тема 3. Раса і нація в американській історіографії другої половини XIX ст. Інтерпретації історії рабства, Громадянської війни та Реконструкції.

Тема 4. Академічні та напівнаукові расові дискурси в США. Антропология, етнологія, історія та псевдонаукові теорії.

Тема 5. Критика расових теорій у прогресивній історіографії початку XX ст. Зародження альтернативних підходів і наукової рефлексії.

Тема 6. Спадщина расових дискурсів у подальшому розвитку американської історичної науки.

Вплив на історіографію XX ст. та сучасні інтерпретації.

5. Методи навчання

- проблемно-орієнтовані лекції;
- аналітичні семінари;
- дискусії та презентації;
- індивідуальна науково-дослідна робота.

6. Форми контролю

- участь у семінарських заняттях;
- аналітичні есе;
- усні презентації;
- підсумковий залік.

Оцінювання якості знань здобувачів здійснюється шляхом поточного та підсумкового (семестрового) контролю.

Форми участі здобувачів в освітньому процесі, які підлягають поточному контролю: виступ з основного питання; доповнення, запитання до виступаючого, рецензія на виступ; участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття; аналіз нормативно-правових актів, історичних джерел і монографій; письмові завдання (самостійна, контрольна робота тощо); науково-дослідницьке завдання (проект) (письмова робота, оформлена відповідно до вимог).

Позитивна оцінка поточної успішності (сумарного результату поточної оцінки за семестр) за умови відсутності пропущених або невідпрацьованих семінарських занять є підставою допуску до підсумкової форми контролю – заліку.

7. Політика академічної доброчесності

Здобувачі зобов'язані дотримуватися принципів академічної доброчесності, зокрема недопущення плагіату, фабрикації та фальсифікації результатів досліджень.

8. Розподіл балів, які отримують здобувачі

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно	A	Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)
82-89	Добре	B	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)
75-81		C	Добре (в загальному вірне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)
67-74	Задовільно	D	Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)
60-66		E	Достатньо (виконання задовольняє мінімальним критеріям)
35-59	Незадовільно	FX	Незадовільно (з можливістю повторного складання)
1-34		F	Незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)

9. Рекомендовані джерела інформації

Джерела

Офіційні Міжнародні документи

1. United Nations Charter (full text). URL: <https://www.un.org/en/about-us/uncharter/full-text>.
2. Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide. URL: https://www.un.org/en/genocideprevention/documents/atrocitycrimes/Doc.1_Convention%20on%20the%20Prevention%20and%20Punishment%20of%20the%20Crime%20of%20Genocide.pdf.
3. Declaration on Race and Racial Prejudice, adopted by the General Conference of UNESCO at its twentieth session, Paris, 27 November 1978. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000039429>.
4. International Covenant on Civil and Political Rights. URL: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/internationalcovenant-civil-and-political-rights>.
5. International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination. New York, 21 December 1965. URL: <https://legal.un.org/avl/ha/cerd/cerd.html>.
6. Resolution 134 (1960). Resolution of 1 April 1960 [S/4300]. URL: <https://documents-ddsny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/157/23/PDF/NR015723.pdf?OpenElement>.
7. Resolution 418 (1977) of 4 November 1977. URL: <https://documents-ddsny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/297/01/PDF/NR029701.pdf?OpenElement>.
8. Universal Declaration of Human Rights. URL: <https://www.un.org/en/aboutus/universal-declaration-of-human-rights>.

Офіційні документи держав

9. ACT to provide for the reservation of public premises and vehicles or portions thereof for the exclusive use of persons of a particular race or class, for the interpretation of laws which provide for such reservation, and for matters incidental thereto. (English text signed by the Governor-General.) (Assented to 5th October, 1953.) URL: https://en.wikisource.org/wiki/Reservation_of_Separate_Amenities_Act,_1953.
10. ACT to prohibit marriages between Europeans and non-Europeans, and to provide for matters incidental thereto (English text signed by the Governor-General.) (Assented to 1st July, 1949.). URL: https://en.wikisource.org/wiki/Prohibition_of_Mixed_Marriages_Act,_1949.
11. Bantu Education Act, Act No 47 of 1953. URL: <https://www.sahistory.org.za/archive/bantu-education-act-act-no-47-1953>.
12. Civil Rights Act (1964). URL: <https://www.archives.gov/milestonedocuments/civil-rights-act>.
13. Constitution of the Confederate States; March 11, 1861. URL: https://avalon.law.yale.edu/19th_century/csa_csa.asp.
14. Demographic Health Survey of South Africa. URL: <https://web.archive.org/web/20110726195853/http://www.doh.gov.za/facts/1998/sadhs98/chapter1.pdf>.
15. Jim Crow laws. URL: <https://www.history.com/topics/early-20th-centuryus/jim-crow-laws>.
16. Nuremberg Law for the Protection of German Blood and German Honor, September 15, 1935. URL: <https://www.yadvashem.org/docs/nuremberg-law-forprotection-of-german-blood-1935.html>.
17. Republic of South Africa Constitution Act 110 of 1983. URL: https://media.law.wisc.edu/s/c_8/d9zgq/cbsa2.pdf.
18. The Constitution of Rhodesia 1965. URL: https://www.worldstatesmen.org/Rhodesia_1965.pdf.
19. The Constitution of the United States. URL: <https://www.archives.gov/founding-docs/constitution>.

20. 13th Amendment. URL: <https://www.law.cornell.edu/constitution/amendmentxiii>.

21. You and Your People (Volk). The source: Reichsleitung der NSDAP, Hauptamt für Erzieher (NSLB), Du und dein Volk (Munich: Deutscher Volksverlag, 1940) // German Propaganda Archive. URL: <https://research.calvin.edu/german-propaganda-archive/du.htm>.

Твори державних та політичних діячів й теоретиків расизму

22. Gobineau J.-A. Essai sur l' inégalité des races humaines. T. 1–2. URL: <http://dx.doi.org/doi:10.1522/cla.goj.ess>.

23. Guenther Hans. Kleine Rassenkunde Des Deutschen Volkes (1933, 88 S., Text). URL: <https://archive.org/details/hans-guenther-kleine-rassenkunde-desdeutschen-volkes-1933-88-s.-text>.

24. Hitler A. Mein Kampf. Мюнхен, 1939. S. 147, 152-155, 741-742, 766-767. 26. Hitler A. Zweites Buch (Secret book). URL: https://www.jrbooksonline.com/PDF_Books/ZweitesBuch_wch7.pdf.

25. King, M.L. I have a dream... NY: Little Brown & Co. 2010 103 p.

26. Mandela Nelson. A long road to freedom. NY: Little Brown & Co. 1995. 110 p.

27. Mandela Nelson. Conversations with myself. NY: Little Brown & Co. 2010. 107 p. 30. Philosophy of nonviolence: 6 principles (From «Stride toward Freedom») Martin Luther King Jr. New York, Harper & Row, 1958. 56 p.

Матеріали засобів масової інформації США

28. Christian K. Lee. URL: <http://www.christianklee.com/fergusonunrest/3dy0sld3q7xkpe56b14iuy1ffk4uvi>.

29. Goth M. Timothy Thomas, civil unrest and a quest for equality: Where are we now? URL: <https://www.wcpo.com/news/local-news/timothy-thomas-civil-unrestand-a-quest-for-equality-where-are-we-now>.

30. Ford M. Two Glimpses Into Keith Scott's Death. URL: <https://www.theatlantic.com/news/archive/2016/09/keith-scott-footagecharlotte/501545/>.

Література

31. Ammon O. Die naturliche Auslese beim Menschen auf Grund der Ergebnisse der anthropologischen Untersuchungen der Wehrpflichtigen in Baden und anderer Materialien. Jena: Gustav Fischer, 1893. 326 S.

32. Apartheid and racial discrimination in South Africa. New York, 1968. 510 p.

33. Blood Phillip W., Holmes Richard. Philip W. Blood: Hitler's Bandit Hunters. The SS and the Nazi Occupation of Europe, Potomac Books, Washington 2006. 296 p.

34. Bradley L. The "black and white" world is full of nuances. Chicago Tribune. 1997.

35. Drug Enforcement Administration (DEA). URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Drug_Enforcement_Administration.

36. Hassim Sh. Family, Motherland and Zulu Nationalism: The Politics of Inkhata Women's Brigade. Feminist Review. L. 1993. №3. P. 52–76.

37. History called it a riot, but this doc argues it was actually an uprising – one that continues today. It Takes a Riot immerses the viewer in the tension that led to the events of May 4, 1992. URL: <https://www.cbc.ca/arts/history-called-it-a-riotbut-this-doc-argues-it-was-actually-an-uprising-one-that-continues-today1.4112456>.

38. Ku Klux Klan. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Ku_Klux_Klan.

39. Lentin A. Racism and Anti-Racism in Europe. London: Pluto Press, 2004. 352 p.

40. MacMaster N. Racism in Europe, 1870–2000. Basingstoke: Palgrave, 2001. 248 p.

41. Nitoburg E. USA: the color barrier in the past and present. UN Collection on racial and national issues. 1997, pp. 47-57.

42. Rasism. Encyclopedia Britannica. URL: <https://www.britannica.com/topic/racism>.

43. Racism. The Canadian Encyclopedia. 2013. URL: <https://web.archive.org/web/20190608204710/https://www.thecanadianencyclopedia.ca/en/article/racism>.

44. Ratzel, Friedrich. The History of Mankind. Vol. 1. URL: <https://archive.org/details/in.ernet.dli.2015.22248>.
45. Spielvogel J., Redles D. Hitler's Racial Ideology: Content and Occult Sources. URL: <http://motlc.wiesenthal.com/site/pp.asp?c...b.../>.
46. Taguieff P.-A. Le racisme: un exposé pour comprendre, un essai pour réfléchir. Paris: Flammarion, 1997. 127 p.
47. White T. White Purity, Eugenics Ideology, and Mass Murder. URL: <https://www.keene.edu/academics/cchgs/resources/documents/white-purityeugenics-and-mass-murder/download/>.
48. Гетто | Визначення, історія та факти. URL: <https://delhipages.live/uk/%D1%80%D1%96%D0%B7%D0%BD%D0%B5/ghett>.
49. Довідник по Південно-Африканській Республіці. К.: Амбасада ПАР, 1994. 206 с.
50. Жуков Д. Апартейд. Історія режиму. К.: АСТОН, 2007. 56 с.
51. Зяблюк М. П., Нипорко Ю. Расизм. Юридична енциклопедія у 6 т. / Під ред. кол.: Ю. С. Шемшученко (відп. ред.). К.: Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 1998–2004. URL: <https://leksika.com.ua/19650323/legal/rasizm>.
52. Кувалдіна А.Я. Історія США у фактах. Харків: Фоліо, 2021. 630 с.
53. Матвейчук М. Системний расизм: як закони та політики у США в XX столітті сприяли дискримінації чорношкірих. URL: <https://hmarochos.kiev.ua/2020/07/04/systemnyj-rasizm-yak-zakony-ta-politykyu-ssha-v-hh-stolitti-spryal-dyskryminatsiyi-chornoshkiryh/>.
54. Расизм. Українська дипломатична енциклопедія. В 2-ти томах. Т. 2 / Гол. Редактор Л.В. Губерський. К: Київський національний університет імені Т.Г. Шевченка, 2004.
55. Расизм. Українська дипломатична енциклопедія. В 5-ти томах. Т. 4 / Гол. Редактор Д.В. Табачник. Харків: Фоліо, 2013.
56. Політичні стереотипи у геостратегії США: [монографія]. Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2009. 155 с.
57. Сич О. Історія західного суспільства в міжвоєнний період (1919–1939 рр.). Чернівці: Наші книги, 2008. 320 с.
58. Ткаченко К. Каральна держава, расизм і бідність у США. URL: <https://commons.com.ua/uk/tkachenko2/>.
59. Чорні пантери, віківоїни, fandom powered by wikia. URL: <https://jak.koshachek.com/articles/chorni-panteri-vikivoini-fandom-powered-bywikia.html>.
60. Шишак І. Рух проти расової сегрегації: як афроамериканці масово повстали проти утисків прав. URL: https://24tv.ua/ruh-proti-rasovoyisegregatsiyi-yak-ssha-povstali-afroamerikantsi_n1646651.
61. Харук А. Бойові літаки ХХІ століття. Харків, 2017. 399 с.